

13 söndagen efter trefaldighet

Pastor Johannes Rydh

Predikan i Stockholm, 25 augusti 2024

I Guds, Faderns + och Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Nåd vare med er, och frid från Gud, vår Fader, och Herren Jesus Kristus.

Bön: Käre himmelske Fader! Sänd din helige Ande till oss denna dag och undervisa oss i ditt Ord om både lag och evangelium. Låt oss bli överbevisade om vår synd, så att vi kan ta emot frälsningen som vunnits åt oss genom Kristi försoning. Lär oss vad sann kärlek är, såsom du först visat kärlek mot oss. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Predikotext: Luk. 10:23–37

När de var ensamma, vände sig Jesus till lärjungarna och sade: "Saliga är de ögon som ser det ni ser. Ty jag säger er: Många profeter och kungar ville se vad ni ser, men fick inte se det, och höra det ni hör, men fick inte höra det." Då kom en laglärd fram och ville snärja honom och frågade: "Mästare, vad skall jag göra för att få evigt liv?" Jesus sade till honom: "Vad står skrivet i lagen? Vad läser du där?" Han svarade: "Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela din kraft och av hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv." Jesus sade till honom: "Du svarade rätt. Gör det, så får du leva." Då ville mannen försvara sig och frågade Jesus: "Vem är då min nästa?" Jesus svarade:

"En man var på väg från Jerusalem ner till Jeriko och råkade ut för rövare. De slet av honom kläderna och misshandlade honom. Sedan gav de sig av och lämnade honom där halvdöd. En präst kom händelsevis ner samma väg, och när han fick se mannen gick han förbi. På samma sätt var det med en levit. Han kom till platsen, såg mannen och gick förbi. En samarit som färdades samma väg kom också dit. När han såg mannen, förbarmade han sig över honom. Han gick fram till honom, hällde olja och vin i hans sår och förband dem. Sedan lyfte han upp honom på sin åsna, förde ho-

nom till ett värdshus och skötte om honom. Nästa dag tog han fram två denarer och gav åt värdshusvärdens och sade: Sköt om honom, och kostar det mer skall jag betala när jag kommer tillbaka. Vem av dessa tre tycker du var en nästa för mannen som hade råkat ut för rövare?" Han svarade: "Den som visade honom barmhärtighet." Då sade Jesus till honom: "Gå du och gör som han."

Söndagens ämne är "vår nästa", och liknelsen om den barmhärtige samariten är mycket välkänd och uppskattad runtom hela världen. Budskapet att vi ska visa medkänsla och göra gott mot andra människor är något som går hem hos de flesta. Så anses dagens text som enkel, ja rentav självklar. Innebörden är, säger man, att vi ska visa omsorg om de svaga i samhället. Vi ska skänka pengar till de fattiga, till välgörenhet, och till goda ändamål. Vi ska bygga upp samhället med starka sociala skyddsnet. Vi ska visa medmänsklighet och ta hand om varandra. Vi ska inte vara själviska som liknelsens präst och levit, som inte ville göra sig besvär. Handlar man såsom den barmhärtige samariten så är Gud nöjd med oss. Jesus sa ju: "Gå du och gör som han."

Borgerlig medmänsklighet är naturligtvis inte fel. I ett välordnat samhälle uppmuntras medborgare till sådana gärningar, och staten har inrättat olika former av social välfärd. Men låter man detta vara predikotextens summa och innebörd har man helt missat vad Jesus här undervisar oss om. Låt oss därför se närmare på texten.

En lagklok man ville sätta Jesus på prov. Han ville få något att anklaga honom för, och frågade honom: "Mästare, vad skall jag göra för att få evigt liv?" Själv trodde han sig förstås veta svaret på det. Det var ju att följa lagen, och det ansåg han sig ha gjort. När Jesus frågade honom, kom svaret omedelbart, som ett rinnande vatten. "Du skall älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela din kraft och av hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv." Skulle nu Jesus säga någonting annat, i strid mot detta?

Men Jesus gav honom rätt. Så sade Skriften. Detta var lagens ord. Den som följde detta till punkt och

pricka skulle med sin kärlek förtjäna evigt liv. Det var och är helt sant. Kanske någon nu rycker till och förfäras: är det inte gärningslära, som vi fått lära oss är falsk? Men lagens väg har inte i sig raserats, bara vår egen förmåga att följa den. Det är inte Guds heliga lag det är fel på, utan på oss. Lagen kräver en fullständig och undantagslös kärlek till både Gud och till människor. Endast den som håller lagen fullkomligt kan få frukten av goda gärningar. Det kan ingen människa.

Den lagkloke blev ställd av det svar han fick. Han hade inte räknat med att Jesus skulle hålla med honom. Men han förstod också att i orden *"Gör det, så får du leva"* så kom Jesus med en antydning om att hans laguppfyllelse inte var tillräcklig. Han kände ett behov av att försvara och ursäkta sig. Var det kanske i kärleken till nästan som Jesus tyckte sig se brister? Så frågade han: *"Vem är då min nästa?"* Gud måste man älska över allt, men bland människor måste man väl ändå få göra vissa skillnader, tyckte många judar. I bergspredikan citerade Jesus denna tanke: *"Ni har hört att det är sagt: Du skall älska din nästa och hata din ovän."* (Matt. 5:43) Den första delen i detta var korrekt och biblisk, men den andra var ett tillägg av rabbinerna. Man kan inte behöva älska syndare såsom skökor och publikaner, eller fiender och främmande folk, menade man. Det var en förvanskning av hur Israels folk under historiens gång varnats för hedningarnas avgudadyrkan och hur de fått vara Guds redskap för att straffa otrogna folk. Den lagkloke kunde inte alls tänka sig att kärleksbudet skulle innefatta samariternas folk.

Idag har ordet "samarit" en positiv klang. Det hör närmast helt ihop med barmhärtighet och medmänsklighet. Men så betraktades inte samariterna på Jesu tid. De följde en blandreligion av hedendom och judendom och föraktades därför. Också den heliga Skrift förklarar deras tro vara falsk: *"Så fruktade dessa folk Herren, men tjänade samtidigt sina avgudar."* (2 Kung. 17:41) "Samarit" var ett skällsord som också tillämpades på Jesus själv av hans motståndare (Joh. 8:48).

Men kärleksbudet har inte några inskränkningar att man bara måste älska dem som man står på god fot med, sina vänner, dem som är tacksamma, och dem som älskar tillbaka. Sann kärlek till nästan är att älska också den som hatar dig, säger Jesus.

Till den lagkloke berättade nu Jesus liknelsen om mannen som råkat ut för rövare och som lämnats halvdöd vid vägkanten, och om prästen och leviten som skyndade sig förbi utan att hjälpa. De hade ju riskerat att bli rituellt orena om de vidrörde en

död kropp, vilket var förbjudet enligt Mose lag. Endast en samarit, en från det förhatliga främlingsfolket, förbarmade sig över mannen. Vem var det som var mannens nästa? frågade Jesus. Mycket motvilligt måste den lagkloke erkänna att det varit samariten, men han vill inte ens ta ordet i sin mun.

Liknelsen visar exempel på kärlek mellan fienderfolk. Framför allt är det en bild av den ensidiga kärleken från Gud till människorna. De var fiender till Gud, men han visade ändå nåd och barmhärtighet över människorna som fallit i synd. Detta är alltså liknelsens centrum: *Jesus är den barmhärtige samariten*. Det är vi som representeras av den slagna, misshandlade och halvdöda mannen. Synden och djävulen har gjort detta mot oss. Vi kan försöka intala oss att vi är friska och moraliskt högtstående, men Skriften är entydig: vi är andligen döda. Vi har inte gjort något gott. Vi har inte uppfyllt kärleksbudet, som är lagens sammanfattning. Vi är alla ställda under lagens dom, med det eviga straffet som följd.

Men Gud har i sin barmhärtighet nådigt sett till syndare, som inte själva kan befria sig från lagens ok och dödens makt. Han sände sin Son Jesus Kristus för att frälsa hela världen. Han har förbarmat sig över oss som ligger vid vägkanten, svårt sargade av djävulens angrepp och syndens gift. Han har förbundet våra sår med sin död och läkt dem med sin uppståndelskraft. Alla våra synder har han gjort om intet, så att vi genom hans rättfärdighet får stå som skuldfria och botade. Och detta helt utan vår egen förtjänst. Så skriver aposteln S:t Johannes: *Kärleken består inte i att vi har älskat Gud utan i att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder.* (1 Joh. 4:10)

Det är först när denna gudomliga kärlek kommit till oss och genom nådemedlen omvänt oss till tro som vi kan älska på ett sätt som håller inför Guds ansikte. Först då kan vi älska Gud över allting och vår nästa såsom oss själva. Kärleken till nästan förutsätter alltså kärleken till Gud. Det är därför som Luther i sina förklaringar till buden alltid inleder med orden "Vi ska frukta och älska Gud..." Om vi inte genom tron har fått kärlek till Gud är inga goda gärningar värda något, hur behjärtansvärda de än är inför människor.

Paulus skriver: *Och om jag delade ut allt vad jag ägde och om jag offrade min kropp till att brännas, men inte hade kärlek, så skulle jag ingenting vinna.* (1 Kor. 13:3) En sådan kärlek kommer inte från vårt inre, utan är en gåva av Gud, därför att Gud har älskat oss först, medan vi ännu var syndare. Fyllda av den helige Ande ändras förutsättningarna så att också vi

kan älska vår nästa, såsom det står skrivet: *Vi älskar därför att han först har älskat oss. (1 Joh. 4:19)*

Liksom samariterna av judarna sågs med förakt, så ses evangelium av världen som något främmande och konstigt som måste förkastas. Det är en gåta för förnuftet, som istället vill förlita på sina egna goda gärningar. De flesta nöjer sig med förklaringen av den barmhärtige samariten som ett gott exempel på hur vi ska agera mot andra människor och vandra på lagens väg. Till dessa säger Jesus: *"Gör det, så får du leva."* Han predikar inte evangelium för de självsäkra, utan endast lagens ord. De må då se till att uppfylla lagen i hela dess skärpa, om de ska kunna förtjäna sin egen frälsning.

Men till den som låtit sig överbevisas av lagen om sitt eget syndafördärv har evangeliet ett annat svar på den lagklokes fråga om det eviga livet. Det talar inte om vad vi ska göra, utan vad Gud har gjort. Det säger: *"Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte skall gå förlorad utan ha evigt liv."* (Joh. 3:16)

Amen.

Bön: Herre vår Gud, himmelske Fader, du som låter din nåd flöda som solens ljus och himmelens regn över onda och goda, och som givit oss din Son, Jesus Kristus, för att i ord och gärning uppenbara fullheten av din kärlek. Vi ber dig: Hjälp oss på vår väg genom livet att inte fråga vem som är vår nästa, utan istället gripa de tillfällen som du ger oss att vara en nästa för den människa som behöver vår hjälp. Hjälp oss att inte gå förbi där vi borde stanna och tjäna dem som din Son kallar sina bröder, och i vilka han kallar oss att tjäna honom själv. Amen.

Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt Ord tröstar, lär, förmanar och varnar oss. Hans Helige Ande stadfäste Ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan Ordets görare, och dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod, in till änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Psalmer: 402, 407, 38, 237, 196, 194, 188, 297